Länsstyrelsen
Värmland

Riksintresse för kulturmiljövården: Värmlands Säby

Områdesnamn: Värmlands Säby

Områdesnummer: K 25

Kommun: Kristinehamn

Socken: Visnum

Sammanfattning

Innehåll

Fornlämningar, herrgårds- och torpbebyggelse, odlings- och betespräglad skogshagmark, ädellövskog. Järnålder, medeltid, 1700- och 1800-tal.

Urvalsmotiv

Kontinuerligt präglat kulturlandskap med rötter i järnålderns kolonisationsutveckling inom den väneranknutna slättbygden. Gravfältskombinationerna varierar med inslag av högar, stensättningar, resta stenar och treuddar. Värmlands Säby med medeltida ursprung under Riseberga kloster senare kungsgård under Karl IX, är Värmlands största egendom och länets från arkitekturhistorisk synpunkt kanske mest värdefulla 1700-talsanläggning. Den kulturpräglade odlings- och skogshagmarken är av stort värde från kultur- och landskapsbildsynpunkt.

Beskrivning

Området vid Värmlands Säby präglas av en lång kontinuerlig bebyggelseutveckling och odlingshistoria. Gravfälten vid Kummelholmen och Östra Sund, som är av så kallad varierad typ med olika fornlämningskombinationer, tidsbestämmer det äldsta utvecklingsskedet till järnåldern. Herresätet Värmlands Säby, huvudsakligen från 1770-talet, är en av länets tre högreståndsanläggningar uppförda i sten enligt den

rokokoinspirerade arkitekturtraditionen. Herrgårdsbebyggelsen, parkanläggningen med alléer samt den omgivande torp- och arbetarbebyggelsen bildar en miljö som närmast påminner om den östsvenska jordadelns godsbildningar. Ett förhållande som betonas i det kulturpräglade odlingslandskapet och det stora inslaget av ädellövskog.

Kulturhistoriskt värde

Herrgårdsanläggningen Värmlands Säby med omgivande ålderdomligt kulturlandskap tillhör ett av Västsveriges mest värdefulla och skyddsvärda miljöer. Det kulturhistoriska värdet betonas i sambandet mellan fornlämningsförekomsterna, före detta kloster- och kungsgårdsanläggningen, arbetarbebyggelsen samt omgivande kulturmarker vilka uppvisar en oavbruten odlingshistoria som återgår till forntiden. Gravfälten är till form och innehåll representativa för slättbygdens gårds- och bygravfält från järnålderns mitt och senare del. Herrgårdsbebyggelsen uppvisar en arkitektonisk genomarbetning med paralleller i de östsvenska godsbildningarnas påkostade corps- 2(2) Länsstyrelsen i Värmlands län Våxnäsgatan 5, 651 86 Karlstad 054-19 70 00 www.s.lst.se de-logis från 1700-talet och den franskinspirerade rokokoarkitekturen. Landskapsbilden, med alléer, den öppna odlingsmarken och betespåverkade skogshagmarker, är en av regionens mest tilltalande.

Hot

Ej specificerat.

Skydd

- Herrgården med omgivande markområden utgör byggnadsminne enligt Kulturminneslagen (KML).
- Gravfälten utgör fornminnen enligt KML.
- Området omfattas av områdesbestämmelser.

Avsikter och åtgärder

Nybebyggelse och förändringar av befintlig äldre bebyggelse behandlas restriktivt. Kalavverkning eller omföring av jordbruksmark till skogsmark bör inte ske.

Riksantikvarieämbetets värdetext (1996)

Motivering

Ovanligt komplett herrgårdsmiljö kring Värmlands-Säby 1700-talsherrgård.

Uttryck för riksintresset

Huvudbyggnad, brukningscentrum, torp, arbetarbebyggelse. Värmlands-Säby är säteri sedan 1596 och tillhörde under medeltiden Riseberga kloster.

Övrigt

Riksintresset Värmlands Säby överensstämmer i stort sett med kulturmiljön Värmlands Säby (151) enligt kulturmiljöprogrammet för Värmlands län.

Referenser

- Kulturminnesvårdens riksintressen i Värmlands län, Länsstyrelsen 1980.

Ändringsinformation

Datum, kommentar:

- 2007-11-05: Huvuddelen av informationen hämtad från 1988 års beskrivning av riksintressen i Värmlands län.
- 2007-12-10: Beskrivningen av områdets skydd ändrad till aktuella förhållanden och gällande lagstiftning.

Kontaktuppgifter

Välkommen att kontakta Länsstyrelsen för frågor via telefon eller e-post. Telefonnummer och e-postadress finns längst ner på första sidan.